

Joanna Grzela

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Fińska koncepcja zrównoważonego rozwoju w świetle Agendy 2030. Wybrane aspekty

Wprowadzenie

W lipcu 2016 roku Fundacja Bertelsmanna (*Bertelsmann Stiftung*) i Sieć Rozwiązań na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (*Sustainable Development Solutions Network/SDSN*) Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) zaprezentowały wspólny raport ilustrujący stopień włączenia się państw świata w proces realizacji *Agendy na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju – 2030* (Agenda 2030). Pierwsze miejsca w tym zestawieniu zajęły kraje nordyckie¹, a wśród nich Finlandia, która znalazła się na 4 pozycji (uzyskała 81 punktów na 100 możliwych)². W 2017 roku państwo to poprawiło swoją lokatę, zajmując 3. miejsce i 84 punkty³.

Finlandia od dawna promuje zrównoważony rozwój, zarówno w polityce wewnętrznej, jak i w ramach współpracy międzynarodowej. Jednym z podstawowych jej celów od czasu konferencji w Rio, w 1992 roku, było zintegrowanie trzech wymiarów zrównoważonego rozwoju, tj. dobrobytu gospodarczego, sprawiedliwości społecznej

¹ M. Halonen, Å. Persson, S. Sepponen, C.K. Siebert, M. Bröckl, A. Vaahtera, S. Quinn, C. Trimmer, A. Isokangas, *Sustainable Development Action – the Nordic Way Implementation of the Global 2030 Agenda for Sustainable Development in Nordic Cooperation*, Nordic Council of Ministers 2017.

² J. Sachs, G. Schmidt-Traub, Ch. Kroll, D. Durand-Delacre, K. Teksoz, *SDG Index & Dashboards. A Global Report*, Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN), New York 2016, July.

³ J. Sachs, G. Schmidt-Traub, Ch. Kroll, D. Durand-Delacre, K. Teksoz, *SDG Index and Dashboards. Report 2017*, Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN), New York 2017, July.

i dobrego stanu środowiska. To całościowe podejście zostało osiągnięte dzięki opracowaniu koncepcji, narzędzi i wskaźników, a także ustanowieniu kompleksowych dokumentów strategicznych. Finlandia, wzorem swojego szwedzkiego sąsiada, chce zostać liderem we wdrażaniu Agendy 2030, odwołując się do długoletniej tradycji w dążeniu do zrównoważonego rozwoju. To pragnienie zyskało na znaczeniu w 2017 roku, w którym Finlandia obchodziła stulecie odzyskania swojej niepodległości.

Państwo to stworzyło model, który wzbudza powszechne zainteresowanie. Jego zasadniczym wyróżnikiem jest zobowiązanie społeczeństwa do zrównoważonego rozwoju, którego formalne ramy stworzył dokument o nazwie: *Society's Commitment to Sustainable Development*. Jest to praktyczne i rzadkie narzędzie służące realizacji Agendy 2030 na poziomie krajowym. Dzięki niemu różne podmioty mogą składać deklaracje dotyczące promowania i wdrażania wskazanych przez siebie celów zrównoważonego rozwoju. To transparentne i wielopodmiotowe podejście oraz prowadzony dialog społeczny mają w Finlandii zasadnicze znaczenie dla zapewnienia spójności i skuteczności polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz promowania jej zarówno w kraju, jak i za granicą. Główne cele fińskiej koncepcji zrównoważonego rozwoju to: neutralna pod względem emisji dwutlenku węgla, zasobooszczędna i kompetentna Finlandia, w której do 2030 roku będą zagwarantowane: niedyskryminacja oraz równość.

Celem artykułu jest zbadanie fińskiego konceptu zrównoważonego rozwoju oraz działań służących wdrożeniu Agendy 2030. Autorka wykorzystała metodę porównawczą, analizę systemową i analizę treści dokumentów. Artykuł powstał głównie w oparciu o literaturę anglojęzyczną.

Istota zrównoważonego rozwoju

Wieloznaczność zagadnienia „zrównoważonego rozwoju” (ang. *sustainable development*) powoduje, że przeprowadzenie kompletnej kwerendy definicji i poglądów na ten temat, przekracza zakres tej publikacji. Uogólniając jego różnorodne interpretacje można stwierdzić, że jest to zwrot, który najczęściej rozumiany jest jako trwały rozwój. W języku potocznym pojęcie to jest używane jako synonim zachowań „proekologicznych”, a w sektorze gospodarki często utożsamia się je ze społeczną odpowiedzialnością biznesu, z sukcesem i innowacyjnością. Jest to zagadnienie interdyscyplinarne, integrujące wszelką aktywność człowieka, prowadzoną do trzech wymiarów: społecznego, gospodarczego i ekologicznego. Jak twierdzi Jeffrey D. Sachs, zrównoważony rozwój stanowi centralną koncepcję XXI wieku, która jest zarówno sposobem rozumienia świata, jak i metodą rozwiązywania problemów globalnych⁴.

Początki zrównoważonego rozwoju sięgają XVIII wieku i mają związek z leśnictwem. Saksończyk, Hans Carl von Carlowitz, w książce pod tytułem: *Sylvicultura Oeconomica. Die Naturmäßige Anweisung zur Wilden Baum-Zucht*, przedstawił ideę trwałości. Jego „model zrównoważonego leśnictwa” polegał na koncepcji takiego gospodarowania lasem, w którym wycina się tylko tyle drzew, ile można w to miejsce zasadzić, tak, aby las mógł się odbudować. Wskazywał on na fundamentalne zasady

⁴ J.D. Sachs, *The Age of sustainable development*, Columbia University Press, 2015, *passim*.

dla leśnictwa: ciągłość, trwałość i zrównoważone użytkowanie. Trwałość wyrażona w jego książce miała na celu uchronienie Starego Kontynentu od katastrofy społecznej, gospodarczej i ekologicznej, która powstałaby, gdyby zabrakło drewna, oraz zachowanie i wzmacnianie kultury chrześcijańskiej, jak również piękna natury. Carlowitz podkreślał, że gospodarka może doświadczyć trwałego wzrostu jedynie wówczas, gdy jest uzupełniona ekologią i odpowiedzialnością społeczną. Zatem pojęcie „trwałości” już od zarania miało potrójny sens i było podkreśleniem stabilności ekonomicznej, społecznej oraz ekologicznej⁵. Ta percepcja pozostała w istocie taka sama do dzisiaj. Współcześnie „zrównoważony rozwój” to odnowiona osiemnastowieczna koncepcja, która powstała jako odpowiedź na zagrożenia naturalnych podstaw rozwoju gospodarczego⁶.

Wspólnota międzynarodowa po raz pierwszy zwróciła uwagę na zrównoważony rozwój w 1972 roku, podczas konferencji ONZ w Sztokholmie w sprawie środowiska naturalnego człowieka. 11 lat później, w 1983 roku, ONZ powołała Światową Komisję ds. Środowiska i Rozwoju. W efekcie jej prac powstało sprawozdanie *Nasza wspólna przyszłość*, nazwane „Raportem Brundtland” (od nazwiska przewodniczącej Komisji – Gro Harlem Brundtland – ówczesnej premier Norwegii). Dokument został opublikowany w marcu 1987 roku i był pierwszym poświęconym równowadze rozwoju:

zrównoważony rozwój to taki, który zaspokaja potrzeby obecnego pokolenia bez uszczerbku dla możliwości zaspokajania własnych potrzeb przyszłych pokoleń. W istocie, zrównoważony rozwój to proces zmian, w którym eksploatacja zasobów, kierunek inwestycji, ukierunkowanie rozwoju technologicznego i zmian instytucjonalnych są dostosowane do przyszłości, jak również bieżących potrzeb⁷.

Ponadto ulokował dyskurs na temat zrównoważonego rozwoju w międzynarodowym, politycznym i gospodarczym, kontekście⁸. Rozległy zestaw programów i powinności został zatwierdzony na wysokim szczeblu politycznym podczas Szczytu Ziemi ONZ w Rio de Janeiro w 1992 roku. Główna odpowiedzialność za realizację zobowiązań z Rio została przekazana rządowi krajowemu, w związku z tym podjęto decyzję o utworzeniu krajowych komisji ds. zrównoważonego rozwoju⁹.

Postanowienia szczytu z 1992 roku zostały odnowione w 2002 roku w Johannesburgu, a następnie na szczycie w Rio de Janeiro w 2012 roku, nazywanym Rio+20. Kolejnym wydarzeniem, stanowiącym kamień milowy działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, była Deklaracja Milenijna Narodów Zjednoczonych z 2000 roku, w której zawarto Milenijne Cele Rozwoju. We wrześniu 2015 roku w Nowym Jorku

⁵ R. Lusawa, *Hans Carl von Carlowitz twórca pojęcia „trwałości”*, „Rocznik Naukowy Wydziału Zarządzania w Ciechanowie” 2009, „Ekonomia i Finanse”, vol. 1–2(III), s. 7–11; por.: S. Vehkamäki, *The concept of sustainability in modern times*, [w:] *Sustainable use of renewable natural resources — from principles to practices*, red. A. Jalkanen, P. Nygren, Helsinki 2005, Publications 34.

⁶ W. Sztumski, *Idea zrównoważonego rozwoju a możliwości jej urzeczywistnienia*, „Problemy Ekoro-zwoju” 2006, nr 2, s. 73–76.

⁷ *A Good Life in a Sustainable Nordic Region. Nordic Strategy for Sustainable Development*, Nordic Council of Ministers, 2013.

⁸ *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*, UN Documents Gathering a Body of Global Agreements, 1987.

⁹ S.A. Roosa, *Sustainable Development Handbook*, Lilburn 2008, *passim*.

państwa członkowskie ONZ przyjęły dokument *Przekształcanie naszego świata: Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju – 2030*, zawierający 17 celów zrównoważonego rozwoju (*Sustainable Development Goals/SDGs*). Agenda określa wspólne cele dla wszystkich państw członkowskich ONZ na następne 15 lat i po raz pierwszy zdecydowanie promuje przejście od polityki rozwoju do wszechstronnej polityki zrównoważonego rozwoju. Wdrożenie SDG ma pomóc wyeliminować skrajne ubóstwo na świecie i zapewnić dobrostan bez uszczerbku dla środowiska naturalnego. Głównym podmiotem, który monitoruje przebieg realizacji Agendy 2030 na poziomie państw-członków ONZ jest Polityczne Forum Wysokiego Szczebla ONZ ds. Zrównoważonego Rozwoju (HLPF). Forum zbiera się co cztery lata na szczepku szefów państw oraz rządów pod auspicjami Zgromadzenia Ogólnego, a co roku pod egidą Rady Gospodarczej i Społecznej (ECOSOC).

Finlandia jest jednym z pionierów wśród państw, które przedstawiły swoje plany dotyczące realizacji Agendy 2030 na posiedzeniu HLPF w lipcu 2016 roku¹⁰.

Fińska implementacja Agendy 2030

Finlandia była jednym z pierwszych państw, które rok po zorganizowaniu w Rio de Janeiro Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Środowiska i Rozwoju (UNCED), w 1992 roku, powołało Komisję ds. Zrównoważonego Rozwoju (FNCSO) na czele z premierem. Komisja zainicjowała ogólnokrajową debatę na temat rozwoju zrównoważonego i od chwili ustanowienia wpływa na treść programów rządowych oraz buduje wzajemne porozumienie polityczne w tej sprawie.

Finlandia od połowy lat 90. XX wieku wdrożyła różne programy dotyczące harmonijnego rozwoju, które doprowadziły do przyjęcia w 2006 roku strategii zrównoważonego rozwoju (*Towards Sustainable Choices. A Nationally and Globally Sustainable Finland*). Najnowsza koncepcja została przyjęta w grudniu 2013 roku (zaktualizowana w kwietniu 2016 roku) i jest zgodna z celami Agendy 2030¹¹.

Zamiast tradycyjnej strategii, Krajowa Komisja ds. Zrównoważonego Rozwoju przyjęła dokument pod tytułem: *Finlandia jakiej chcemy do 2050 roku. Zobowiązanie Społeczeństwa do Zrównoważonego Rozwoju*¹² (*The Finland we want 2050. Society's Commitment to Sustainable Development*):

W 2050 roku każda osoba w Finlandii będzie równorzędnym i wartościowym członkiem społeczeństwa. Finlandia będzie zamożnym społeczeństwem dobrobytu, zdolnym do ewolucji w obliczu globalnych zmian. Dalszy rozwój społeczeństwa opiekuńczego będzie możliwy dzięki zrównoważonej gospodarce i możliwościom wzrostu

¹⁰ *National report on the implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development, FINLAND* Prime Minister's Office Publications 2016, nr 10.

¹¹ *Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development in Finland*, Government of Finland 2016, 30 November; por.: *Correspondence of the Society's Commitment and Agenda2030*, w: <http://kestavakehitys.fi/en/agenda2030/correspondence> [dostęp: 25.01.2018].

¹² Dokument ten wpisuje się w Plan Działań ONZ w zakresie Zrównoważonego Rozwoju. Osiem celów zawartych w *Zobowiązaniu Społeczeństwa do Zrównoważonego Rozwoju* Finlandii obejmuje wszystkie 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju Agendy 2030.

zatrudnienia. Wspólnie stworzymy fundamenty i zapewniamy niezbędne dla wszystkich ludzi warunki do życia i prowadzenia działalności w sposób zrównoważony [...] środowisko naturalne nie jest naruszane, a jego zasoby są wykorzystywane w zrównoważony sposób. Finlandia będzie promować pokój, równość, niedyskryminację i sprawiedliwość w skali krajowej i międzynarodowej¹³.

Powyższe zobowiązanie oferuje strategiczne ramy zrównoważonego rozwoju dla Finlandii – z wizją, zasadami i celami, ale także zawiera mechanizm operacyjny umożliwiający przekładanie zrównoważonego rozwoju na codzienne praktyki poprzez angażowanie wielu różnych podmiotów społecznych.

Zaprezentowana w dokumencie diagnoza zagrożeń brzmi:

Żyjemy w czasach wielkiej globalnej zmiany, której zarządzanie wymaga zdecydowanych wysiłków w nadchodzących dziesięcioleciach. Z perspektywy globalnej przekroczyliśmy już granice ryzyka ekologicznego, jeśli chodzi o różnorodność biologiczną, zmianę klimatu i cykl azotowy. W tym samym czasie ponad miliard ludzi żyje w ubóstwie, a jeszcze więcej osób żyje bez godnego dochodu, prądu i żywności. W Finlandii narodowe wyzwania dotyczące zrównoważonego rozwoju obejmują wysokie zużycie materiałów, emisję dwutlenku węgla, zagrożone siedliska naturalne [...] oraz ochronę naszego państwa opiekuńczego¹⁴.

Mając powyższe na uwadze, Komisja ds. Zrównoważonego Rozwoju wskazała osiem celów zrównoważonego rozwoju Finlandii:

- równe szanse w zakresie dobrobytu. Oznacza to: zagwarantowanie wszystkim członkom społeczeństwa równych szans w dostępie do usług ochrony zdrowia, edukacji i zatrudnienia; utrzymanie wysokiego standardu edukacji oraz kształcenia ogólnego i specjalistycznego wraz z uczeniem się przez całe życie; zmniejszenie nierówności poprzez zagwarantowanie odpowiednich środków do utrzymania, m.in. w ramach systemu zabezpieczeń społecznych; szczególną troskę o dobro dzieci i młodzieży; równy dostęp do wszystkich świadczeń socjalnych; wyeliminowanie skrajnego ubóstwa oraz zmniejszanie nierówności i dyskryminacji na świecie poprzez fińską politykę rozwojową. Finlandia w ramach tego celu wspiera ludność Sámi w zachowaniu ich rodzimej kultury i przekazywaniu jej przyszłym pokoleniom, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, oraz imigrantom, poprzez ich integrację z fińskim społeczeństwem;
- społeczeństwo otwarte dla wszystkich i uczestniczące. Działania służące osiągnięciu tego celu to: wspieranie demokracji i promocja równych szans, aby umożliwić wszystkim ludziom zabranie głosu w sprawach publicznych, również w kontekście globalnym; bardziej przejrzysta administracja; promocja różnorodności kulturowej i tolerancji; aktywny udział we współpracy międzynarodowej, która promuje pokój, bezpieczeństwo i prawa człowieka);
- zrównoważony dostęp do pracy. W osiągnięciu tego celu mają posłużyć: zrównoważona gospodarka; podnoszenie poziomu zatrudnienia oraz wydajności i jakości pracy; wsparcie zatrudniania młodych ludzi, imigrantów i osób

¹³ *The Finland we want by 2050 – Society's commitment to sustainable development*. Adopted at the meeting of the Commission on Sustainable Development held on 20 April 2016.

¹⁴ *Ibidem*.

niepełnosprawnych; promocja przedsiębiorczości oraz innowacji; rozwój sektora usług; wsparcie sektora przemysłowego w osiągnięciu wysokiej produktywności; elastyczny rynek i metody pracy; permanentny rozwój oraz uczenie się przez całe życie. Ponadto podkreśla się działania na rzecz zmniejszenia zróżnicowania wyngrodzenia ze względu na płeć i usunięcia przeszkód w rozwoju kariery kobiet, jak również zwalczanie szarej strefy;

- zrównoważone lokalne społeczności. Realizacja tego celu polega na zbudowaniu takiej wspólnoty, w której miejsca pracy, mieszkania, kompleksowe usługi, zrównoważone systemy transportowe i tereny zielone wspierają dobrobyt gospodarczy, społeczny, a także ekologiczny kraju; jak również na opracowaniu takich modeli operacyjnych, w których obywatele mają wpływ na procesy decyzyjne;
- społeczeństwo neutralne pod względem emisji dwutlenku węgla. Aby osiągnąć ten cel, został wdrożony krajowy plan działań na rzecz społeczeństwa neutralnego pod względem emisji dwutlenku węgla do 2050 roku oraz Paryska Konwencja Klimatyczna. Dążenia to: bardziej efektywne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii; poprawa efektywności energetycznej; ograniczenie emisji gazów cieplarnianych; produkcja i eksport przyjaznych dla środowiska produktów oraz usług; zwiększenie udziału energii odnawialnej ogółem w całkowitym zużyciu energii; promowanie zrównoważonego rolnictwa i leśnictwa; oraz rozwój sektorów gospodarki niskowęglowej i finansowe wsparcie państw rozwijających się;
- gospodarka zasobooszczędna. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez inwestycje w czyste technologie, wysokiej jakości badania, biogospodarkę i energię odnawialną, a także wspieranie społecznej odpowiedzialności biznesu;
- style życia, które szanują efektywność przyrody. By osiągnąć ten cel należy promować recykling nieodnawialnych zasobów i wykorzystanie zamkniętych pętli materiałowych; zachęcać aby konsumenci i firmy zmniejszali swoje „ślady ekologiczne” i wspierać styl życia oparty na zrównoważonej konsumpcji;
- podejmowanie decyzji z poszanowaniem natury. Założeniem tego celu jest zatrzymanie spadku różnorodności biologicznej. Ponadto istotny jest wzrost świadomości znaczenia różnorodności biologicznej wśród obywateli i w instytucjach publicznych oraz wzmocnienie wytycznych ekonomicznych promujących niejednorodność biologiczną i zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych¹⁵.

Do każdego ww. celu opracowano po kilka wskaźników, ułatwiających pomiar stopnia ich realizacji¹⁶.

Powyższe cele stanowią ramy polityczne dla działań na rzecz zrównoważonego rozwoju różnych organów administracji publicznej oraz podmiotów społecznych.

Krajowa implementacja Agendy 2030 obejmuje zarówno wymiar wewnętrzny, jak i zewnętrzny. Rząd Finlandii jest odpowiedzialny za włączenie celów zrównoważonego rozwoju do wszystkich polityk krajowych oraz przygotowanie planu wdrożenia i zapewnienia terminowej realizacji Agendy 2030. W polityce wewnętrznej priorytety rządu Finlandii są ściśle powiązane z Agendą 2030 w takich dziedzinach, jak: ekologiczna gospodarka, czyste technologie, umiejętności i edukacja, zdrowie oraz

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Sustainable development indicators*, w: <http://findikaattori.fi/en/kestavakehitys> [dostęp: 26.01.2018].

dobrostan. Zgodnie z wizją sformułowaną przez Premiera Juha Sipilä, konkurencyjność Finlandii opiera się na „zrównoważonym rozwoju i innowacjach: czyste technologie, zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i wydajna gospodarka o obiegu zamkniętym, tworzą wspólnie nowe miejsca pracy przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony środowiska”¹⁷.

W ostatnich latach rozwój gospodarczy Finlandii był niewielki¹⁸. Wysokie bezrobocie¹⁹ i rosnące nierówności społeczne²⁰ osłabiły podstawy fińskiego państwa dobrobytu. Dlatego zasadniczym wyzwaniem rządu jest przywrócenie i utrzymanie sprawiedliwego oraz zrównoważonego dobrostanu w warunkach powolnego wzrostu gospodarczego, m.in. poprzez zwiększenie elastycznych form zatrudnienia, uczenie się przez całe życie, przekwalifikowanie i wspieranie przedsiębiorczości. Na uwagę zasługuje wysoka ocena konkurencyjności fińskiej gospodarki – jest ona bowiem od kilku lat lokowana w pierwszej dziesiątce państw świata²¹. Finlandia jest czwartym najbardziej innowacyjnym krajem na świecie²². Podobne, wysokie noty, Finlandia uzyskuje w corocznym Indeksie Postrzegania Korupcji: *Transparency International* (utrzymuje się w pierwszej trójce państw)²³.

Międzynarodowe badania na temat gotowości krajów do wdrożenia SDGs (na przykład *Bertelsmann Stiftung, Sustainable Development Solutions Network*) pokazują, że w przypadku Finlandii główne wyzwania dotyczą: ochrony środowiska naturalnego²⁴, zwalczania zmian klimatycznych i wykorzystywania zasobów naturalnych²⁵

¹⁷ *National report on the implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development FINLAND*, Prime Minister's Office Publications 2016, nr 10.

¹⁸ W grupie państw nordyckich Finlandia w 2016 roku miała najniższe PKB na osobę, ale wyższe niż średnio w UE-28. Zob. <http://norden.statbank.dk/INDIC105> [dostęp: 25.01.2018].

¹⁹ W 2016 roku stopa bezrobocia w grupie wiekowej 15–64 w Finlandii wynosiła 9% (w UE-28 – 8,68%). Zob. *ibidem*.

²⁰ Współczynnik Giniego jest popularnym narzędziem badania nierówności i przyjmuje wartości z przedziału [0; 1]. 0 odzwierciedla pełną równość, a 1 oznacza pełną nierówność. Współczynnik Giniego należy interpretować w ten sposób, że im jest wyższy, tym nierówności w dochodach w danym kraju są większe. W 2016 roku wskaźnik ten dla Finlandii wynosił 0,25 (w UE-28 w 2015 roku wynosił 0,31). Zob. *ibidem*.

²¹ Na 137 ocenianych krajów świata w 2017 roku Finlandia zajęła 10 miejsce. Zob. K. Schwab, *The Global Competitiveness Index 2017*, World Economic Forum, 26.09.2017.

²² Zob. <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/#series=GCI.C.12> [dostęp: 27.01.2018].

²³ W Indeksie, opublikowanym w styczniu 2017 roku, na 176 państw poddanych ocenie Finlandia zajęła 3 pozycję. Więcej na ten temat zob.: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 [dostęp: 25.01.2018].

²⁴ Według szacunków z 2010 roku liczba zagrożonych gatunków w Finlandii wynosi 2247, co stanowi 10,5% szacowanej łącznej liczby 21 400 gatunków. Liczba ta jest wyjątkowo wysoka, nawet w skali międzynarodowej. Gatunki zagrożone zniknięciem z naturalnych środowisk Finlandii są klasyfikowane jako zagrożone. W Finlandii głównymi przyczynami zagrożeń gatunków są: gospodarka leśna, zamykanie łąk, budowa i uciążliwość dla środowiska spowodowane przez chemikalia oraz zanieczyszczenia powietrza i wód. Dane za: <http://findikaattori.fi/en/74> [dostęp: 27.01.2018].

²⁵ W tym kontekście warto podkreślić, że usuwanie odpadów komunalnych na wysypiska śmieci znacznie się zmniejszyło. W 2016 roku około 3% odpadów komunalnych trafiło na wysypiska śmieci – składowanie zostało zastąpione przez odzyskiwanie odpadów: zarówno w formie produkcji energii, jak i odzyskiwania surowców.

(SDG 13), zatrudnienia (SDG 8) oraz równości płci (SDG 5). Energochłonność²⁶, emisja dwutlenku węgla²⁷, lądowe obszary chronione i stopa bezrobocia to przykłady wskaźników, które obniżają wyniki Finlandii w kilku SDGs Agendy 2030 (7, 8, 12, 13 i 15). Pod względem równości płci i zatrudnienia kobiet²⁸ państwo to jest lokowane wysoko²⁹, ale jeśli chodzi o przemoc uwarunkowaną płcią lub zróżnicowanie wynagrodzenia ze względu na płeć, nadal pozostaje wiele do zrobienia³⁰. Status Finlandii w bardziej społecznie powiązanych celach, zwłaszcza w kwestii ubóstwa (SDG 1), zdrowia (SDG 3), stabilności społecznej (SDG 16) oraz edukacji, szkolnictwa wyższego³¹ i rozwoju kompetencji (SDG 4)³², czy przeciętnego okresu trwania życia³³, jest dobry lub

²⁶ Całkowite zużycie energii w Finlandii wyniosło w 2016 roku do 1,36 miliona teradzuli (TJ), co odpowiadało wzrostowi o 4% w porównaniu z 2015 rokiem. Zużycie energii elektrycznej wyniosło 85,2 terawatogodzin (TWh), czyli o 3% więcej niż w 2015 roku. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii wzrasta. Odnawialne źródła energii pokrywały 34% całkowitego zużycia energii i 39% końcowego zużycia. Zużycie paliw kopalnych wzrosło o 7%. Paliwa drzewne są największymi źródłami energii w Finlandii, a ich udział w całkowitym zużyciu energii wynosi 27%. Zużycie energii wiatrowej wzrosło o 32%, a energia wydobywana za pomocą pomp ciepła ze środowiska wzrosła o 23%. Z kolei zużycie biopaliw w transporcie spadło o 64% w stosunku do rekordowo wysokiego poziomu z dwóch poprzednich lat. Roczna zmienność zużycia biopaliw spowodowana jest przez ustawodawstwo Finlandii, które pozwala dystrybutorom z wyprzedzeniem wypełnić zobowiązanie biologiczne. Chociaż zużycie energii ze źródeł odnawialnych w 2016 roku wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim, to ogólnie ich udział w całkowitym zużyciu energii, a także w zużyciu końcowym nieznacznie się obniżył. Dane za: <http://findikaattori.fi/en/25> [dostęp: 26.01.2018].

²⁷ W 2016 roku emisja gazów cieplarnianych w Finlandii wyniosła 58,9 mln ton CO₂ (o 12,4 mln ton mniej niż w 1990 r.). Emisja ogółem wzrosła o 6% w stosunku do 2015 roku. Zasadniczą przyczyną wzrostu emisji jest rosnące zużycie węgla i spadek udziału biopaliw w transporcie. Warto wspomnieć, że w Finlandii większość systemów do ogrzewania przemysłowego i budynków mieszkalnych jest wyposażona w instalacje CHP (*Combined Heat and Power*), które umożliwiają jednoczesną produkcję ciepła oraz energii elektrycznej. Technologia CHP pozwala zaoszczędzić energię i zmniejszyć emisję CO₂.

²⁸ W grupie wiekowej 15–64 lata wskaźnik zatrudnienia kobiet w 2016 roku wynosił 67,60% (w UE-28 – 52,11%). Zob.: <http://norden.statbank.dk/INDIC105> [dostęp: 25.01.2018]. Według Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE), który w październiku 2017 roku opublikował ranking równości płci w UE, Finlandia lokuje się na 3 pozycji w grupie UE-28. Finlandia zajmuje 3 miejsce w grupie 144 państw świata także wg *World Economic Forum*. Zob. <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2017/shareable-infographics> [dostęp: 25.01.2018].

²⁹ Wskaźnik dzietności w Finlandii spada. W 2016 roku wynosił 1,6 i był najniższy w grupie państw nordyckich. Zob.: <http://norden.statbank.dk/INDIC105> [dostęp: 25.01.2018].

³⁰ Różnica w płacach między obu płciami w przemyśle, budownictwie i usługach (z wyjątkiem administracji publicznej, obrony, służb ubezpieczenia społecznego) w 2015 roku wynosiła 17,3% (w UE-28 – 16,3%). Ogółem różnica ta dla grupy wiekowej 55–64 wynosiła w 2014 roku 22,8%, a w grupie wiekowej 65+ 26% (i był to najwyższy wskaźnik wśród państw nordyckich). Zob. *ibidem*.

³¹ Pod względem jakości szkolnictwa wyższego, Finlandia jest lokowana na 3 pozycji na świecie. Zob. <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/#series=GCI.B.05.02> [dostęp: 29.01.2018].

³² Edukacja podstawowa w Finlandii została przez *World Economic Forum* uznana za najlepszą na świecie. Zob.: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/#series=GCI.A.04.02> [dostęp: 25.01.2018]. Inny wskaźnik – liczba osób w wieku od 17 do 24 lat niepracujących ani nieuczących się, jako procent ogółu ludności w tym samym wieku, w 2016 roku wynosił 8% i ma tendencje spadkowe. Zob. <https://www.hyvinvointikompassi.fi/en/web/hyvinvointikompassi/indikaattori/-/indicator/r/658/c/658/g/total/i/3219> [dostęp: 25.01.2018].

³³ W 2016 roku przeciętny okres trwania życia (obliczony dla noworodka) wynosił: dla kobiet 78,4 lat, a dla mężczyzn 84,1. Celem porównania dla UE-28 wynosił on odpowiednio: 78,1 i 83,3 lat. W 2016 r.

oceniany jako bardzo dobry³⁴.

Wysoką lokatę Finlandii w Raporcie Fundacji Bertelsmanna potwierdza wiele innych światowych indeksów³⁵.

Kluczowymi instrumentami zewnętrznego wymiaru krajowej implementacji Agendy 2030 są polityka rozwoju i współpraca rozwojowa³⁶. Najważniejszymi celami zrównoważonego rozwoju z perspektywy fińskiej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa są: równość płci oraz wzmacnianie pozycji kobiet; zmniejszenie nierówności; zwalczanie zmian klimatycznych i ich skutków; promowanie pokoju, stabilności, demokracji, praw człowieka, praworządności; gwarantowanie usług prawnych dla wszystkich. Polityka rozwojowa rządu stawia na: prawa kobiet i dziewcząt; umacnianie gospodarek krajów rozwijających się, w celu generowania większej liczby miejsc pracy, poprawy warunków życia i dobrobytu; demokratyczne oraz dobrze

---

różnica między płciami w oczekiwanej długości życia wynosiła 5,7 lat. W ciągu ostatnich 30 lat długość życia nowonarodzonych chłopców wydłużyła się o 7,9 lat, a dziewcząt o 5,4 roku. Różnica między płciami była największa pod koniec lat 70. XX w. i wynosiła 9 lat. Zob. <http://norden.statbank.dk/INDIC105> [dostęp: 25.01.2018].

³⁴ FINLAND *Executive Summary of the Report. UN High Level Political Forum on Sustainable Development Voluntary National Review 2016; Government Report on the implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development Sustainable Development in Finland – Long-term, Coherent and Inclusive Action*, Prime Minister's Office Publications 2017, nr 11.

³⁵ Dla przykładu, Finlandia jest uważana za najbardziej stabilny i wolny kraj świata. Obok Duńczyków, Finowie głosują w najbardziej wolnych i wiarygodnych wyborach. Zob. *Fragile States Index 2017*, w: <http://fundforpeace.org/fsi/data/> [dostęp: 25.01.2018]; *The Legatum Prosperity Index 2017*, w: <http://www.prosperity.com/globe/finland> [dostęp: 22.01.2018]; *Freedom in the World 2017*, w: <https://freedomhouse.org/report/fiw-2017-table-country-scores> [dostęp: 20.01.2018]; P. Norris, T. Wynter, M. Grömping, S.M. Cameron, *The Year in Elections, 2017 Mid-Year Update*, The Electoral Integrity Project 2017, October. Fińska policja i bezpieczeństwo wewnętrzne zostały ocenione jako drugie najlepsze na świecie w Światowym Indeksie Bezpieczeństwa IPSEA, zob.: <http://wispinindex.org/#/global-rankings/> [dostęp: 29.01.2018]. Finlandia jest drugim co do wielkości krajem w postępie społecznym na świecie. Indeks Postępu Społecznego jest zbiorczym wskaźnikiem symptomów społecznych i środowiskowych, które wychwytyują trzy wymiary postępu społecznego: podstawowe potrzeby ludzkie, podstawy dobrobytu i możliwości rozwoju. Indeks postępu społecznego 2017 zawiera dane z 128 krajów. Zob.: <http://www.socialprogressindex.com/?tab=2&code=FIN> [dostęp: 29.01.2018]. Po Danii i Szwecji, Finlandia jest oceniana jako najbardziej społecznie sprawiedliwy kraj UE, zob.: D. Schraad-Tischler, Ch. Schiller, S.M. Heller, N. Siemer, *Social Justice in the EU – Index Report 2017*, Bertelsmann Stiftung 2017. Finlandia jest także oceniana jako najlepszy kraj na świecie pod względem dobrostanu ludzi, zob.: *Sustainable Society Index*, <http://www.ssfindex.com/results/main-results-2016/> [dostęp: 29.01.2018]. Obok Danii, Finlandia jest najlepszym krajem w ochronie podstawowych praw człowieka na świecie, zob. *Rule of Law Index 2016*, w: <http://data.worldjustice-project.org/#groups/FIN> [dostęp: 29.01.2018]. Więcej na ten temat zob. *Finland among the best in the world*, w: https://www.stat.fi/ajk/satavuotiasuomi/suomimailmankarjessa_en.html [dostęp: 29.01.2018].

³⁶ W 2016 roku Finlandia wydała 956 mln euro na współpracę na rzecz rozwoju. Stanowiło to 0,44% dochodu narodowego brutto (w 2015 roku udział ten wynosił 0,55%). Łącznie środki, które można liczyć jako współpracę na rzecz rozwoju, zmniejszyły się w stosunku do 2015 roku o 18%. Wydatki na pomoc rozwojową, udzielaną przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Finlandii spadły o 35%. W ujęciu procentowym największe spadki miały miejsce w przypadku pomocy w ramach wielostronnej współpracy (-59%) i wsparcia organizacji społeczeństwa obywatelskiego (-39%). Udział pomocy humanitarnej wzrósł do 14%. W 2016 roku koszty związane z przyjmowaniem uchodźców wyniosły 118 mln euro, co stanowiło około 12% całkowitych wydatków Finlandii na współpracę na rzecz rozwoju. Zob. <http://findikaattori.fi/en/69> [dostęp: 26.01.2018].

funkcjonujące społeczeństwa, w tym ich zdolności podatkowe; bezpieczeństwo żywnościowe; dostęp do wody i energii; oraz zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych³⁷. Równie ważne jest bezpieczeństwo obywateli, traktowane jako zasadniczy warunek zrównoważonego rozwoju.

Koordynacja prac wdrożeniowych Agendy 2030 i sporządzanie planu krajowego zostały powierzone Kancelarii Premiera, która pełni funkcję sekretariatu, w skład którego wchodzi przedstawiciele Premiera, Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Sekretariatu Generalnego Krajowej Komisji ds. Zrównoważonego Rozwoju. Integralną rolę w krajowym systemie koordynacji i wdrażania Agendy odgrywają dwie komisje.

Pierwsza z nich, to wspomniana wcześniej, Krajowa Komisja ds. Zrównoważonego Rozwoju, która jest głównym podmiotem monitorującym i oceniającym wdrażanie Agendy 2030. Jest to wpływowe forum skupiające znaczące w kraju podmioty społeczne³⁸. Komisja promuje współpracę w celu osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju i dąży do włączenia strategicznych celów zrównoważonego rozwoju do polityki krajowej, administracji oraz praktyk społecznych. Jej praca opiera się na stałym dialogu między administracją publiczną, biznesem i przemysłem oraz społeczeństwem obywatelskim. Kolejnym obowiązkiem Komisji jest promowanie i monitorowanie realizacji społecznie zgłaszanych zobowiązań na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz informowanie o efektach ich wdrożenia. Panel Ekspertów ds. Zrównoważonego Rozwoju, który jest prowadzony przez Fiński Fundusz Innowacji Sitra, ma za zadanie ocenę pracy Krajowej Komisji ds. Zrównoważonego Rozwoju oraz postępów w realizacji zobowiązań społecznych.

Druga, to fińska Komisja ds. Polityki, która działa od 2003 roku i jest organem parlamentarnym z misją śledzenia wdrażania Agendy 2030 z perspektywy międzynarodowej polityki rozwojowej. Dokonuje ona przeglądu wdrażania wytycznych polityki rozwojowej Finlandii i międzynarodowych zobowiązań, wynikających z globalnego programu na rzecz zrównoważonego rozwoju. Ponadto monitoruje wysokość środków publicznych, dostępnych na współpracę na rzecz rozwoju, jej wyniki oraz poziom ciągłości i spójności.

Finlandia wspiera odpowiedzialność za zrównoważony rozwój nie tylko w drodze rozwiązań instytucjonalnych, ale także poprzez motywowanie podmiotów społecznych do działania. Ich elementem jest długofalowe, zintegrowane podejście do zrównoważonego rozwoju we wczesnej edukacji szkolnej, na poziomie uniwersyteckim oraz w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi. Jednym z praktycznych narzędzi służących realizacji Agendy 2030 w Finlandii jest zaangażowanie społeczeństwa. W 2013 roku Komisja ds. Zrównoważonego Rozwoju, w ramach przyjętego dokumentu: *Zobowiązanie Społeczne do Zrównoważonego Rozwoju*, zatwierdziła pomysł utworzenia sieci współpracy. Skupia ona sektor publiczny, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, instytucje edukacyjne, partie polityczne, miasta oraz osoby

³⁷ *Finland's Development Policy One world, common future – towards sustainable development*, Government Report To Parliament, 4.02.2016.

³⁸ Fińska Krajowa Komisja ds. Zrównoważonego Rozwoju składa się z przedstawicieli rządu i ministerstw, parlamentu, fińskiego parlamentu Samów, Wysp Alandzkich, gmin i regionów, sektora biznesu, związków zawodowych, organizacji pozarządowych, Kościoła Ewangelicko-Luterańskiego w Finlandii, przedstawicieli środowisk nauki i badań, edukacji i szkoleń oraz Fińskiego Biura Ubezpieczeń Społecznych.

fizyczne³⁹. Podmioty te mogą zobowiązać się do promowania zrównoważonego rozwoju we wszystkich swoich działaniach oraz do podjęcia konkretnych zobowiązań operacyjnych⁴⁰. Procedura ta zapewnia organizacjom i aktywnym obywatelom możliwość samodzielnego osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju. To narzędzie zapewniło różnym podmiotom skuteczny oraz rozsądny sposób uczestnictwa we wdrażaniu Agendy 2030. Tak stworzony model integruje działania oddolne i odgórne w jedno dążenie do promowania zrównoważonego rozwoju.

Zaangażowanie społeczeństwa stanowi nowe, aktywne podejście do strategicznego zarządzania zrównoważonym rozwojem. Zostało ono uruchomione w celu wyeksponowania istoty zrównoważonego rozwoju, zwiększenia skuteczności w osiągnięciu SDGs-ów na poziomie krajowym, wspierania odpowiedzialności obywateli i włączenia w proces implementacji jak największej liczby nowych podmiotów, w tym także młodzieży. W 2017 roku powstała Grupa Młodzieżowa do celów Agendy 2030 (*The Finnish Agenda 2030 Youth Group*)⁴¹. Ma ona dwa priorytety: służyć jako orędownik Agendy oraz uczestniczyć w krajowym planowaniu i wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju. Jej członkowie są rzecznikami i inicjatorami pomysłów w swoim regionie, organizacji, szkole lub miejscu pracy, oraz uczestniczą w dialogu i krajowej debacie poświęconej Agendzie 2030. Grupa ocenia pracę rządu, a jej członkowie działają jako ambasadorzy zrównoważonego rozwoju w swoim środowisku.

Monitoring i ewaluacja realizacji celów zrównoważonego rozwoju Finlandii

Realizacja Agendy 2030 jest monitorowana za pomocą 230 globalnych wskaźników. ONZ wykorzystuje te dane do kompilacji rocznego sprawozdania z postępów

³⁹ Na stronie: <https://commitment2050.fi/guide> każdy podmiot może wybrać jeden lub więcej z ośmiu celów zrównoważonego rozwoju (ujętych w krajowej strategii) i zobowiązać się do konkretnych działań służących jego osiągnięciu. Sześć kryteriów dotyczących zobowiązań operacyjnych to: zobowiązanie musi promować jeden lub więcej wspólnych celów zobowiązania społecznego; musi być zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju; musi być konkretne; musi wspierać wizję „Dobre prosperującej Finlandii, która ponosi globalną odpowiedzialność za zrównoważony rozwój i zdolność środowiska naturalnego”; musi podlegać pomiarowi i monitorowaniu; musi stworzyć coś nowego. Cele, wskaźniki i harmonogram zobowiązań są ustalane przez samych autorów. Zob. <http://kestavakehitys.fi/en/commitment2050/commitments> [dostęp: 22.01.2018].

⁴⁰ Na przykład szkoły zobowiązały się do uzyskania certyfikatów zrównoważonego rozwoju, czyniąc ich codzienne praktyki bardziej przyjaznymi dla środowiska i wprowadzając atmosferę sprzyjającą duchowi wspólnoty i równości społecznej. Uniwersytety wprowadziły nowe programy edukacyjne w zakresie zrównoważonego rozwoju. Przedsiębiorstwa zobowiązują się do recyklingu zasobów i zminimalizowania ich wpływu na środowisko, zatrudniania osób młodych oraz o niepełnej zdolności do pracy. Organizacje rynku pracy wdrażają program szkoleniowy dla swoich członków. Miasto Espoo angażuje wszystkie swoje departamenty i jednostki w konkretne działania, w tym promowanie równości i tolerancji. Region North Karelia postanowił zakończyć korzystanie z oleju kopalnego. Ponad 30 gmin zamierza ograniczyć emisje CO₂ o 80% do 2030 r.

⁴¹ Składa się ona z 20 osób w wieku od 15 do 28 lat. Grupa Młodzieżowa jest zapraszana na różne spotkania organizowane przez administrację rządową i bierze udział w warsztatach, dyskusjach i wydarzeniach dotyczących zrównoważonego rozwoju.

wdrażania SDG. Jednak same wskaźniki globalne nie dają wystarczających informacji, dlatego potrzebny jest dodatkowy zestaw krajowych wskaźników zrównoważonego rozwoju⁴². W listopadzie 2017 roku na stronie internetowej Kancelarii Premiera (kestavakehitys.fi) został uruchomiony krajowy system monitorowania zrównoważonego rozwoju, który opiera się na 10 koszykach wskaźników (każdy składa się z 4–5 wskaźników, które są połączone z więcej niż jednym celem) istotnych dla zrównoważonego rozwoju Finlandii, a przy tym kalendarz ewaluacji. Pierwszy opublikowany koszyk (na przełomie 2017 i 2018 roku) dotyczy stanu środowiska. Kolejne wskaźniki będą sukcesywnie przedstawiane w 2018 roku (co miesiąc, z wyjątkiem dwóch miesięcy wakacyjnych). Raz w roku, po aktualizacji wszystkich koszyków, Krajowa Komisja ds. Zrównoważonego Rozwoju i Kancelaria Premiera będą organizować wydarzenie dotyczące stanu obecnego oraz przyszłości zrównoważonego rozwoju w Finlandii. Jego celem będzie zarówno dokonanie przeglądu postępów w zakresie zrównoważonego rozwoju w świetle danych, uzyskanych dzięki wskaźnikom i ich interpretacji, jak również refleksja na temat perspektyw na przyszłość. Przegląd i ocena postępów we wdrażaniu Agendy 2030 będzie się odbywać się w tym samym czasie, gdy Parlament będzie omawiać roczne sprawozdanie Rady Ministrów. Oprócz corocznego monitoringu opartego na wskaźnikach, co cztery lata sporządzany będzie raport o stanie zrównoważonego rozwoju w Finlandii i ewaluacja podjętych działań (najbliższy w 2020 roku)⁴³.

Funkcjonowanie systemu monitorowania zostanie poddane całościowej ocenie w 2019 roku⁴⁴.

Podsumowanie

Znaczenie oraz potrzeba zrównoważonego rozwoju rośnie zarówno na poziomie globalnym, jak i krajowym. Agenda 2030 zapewnia ramy dla krajowych działań i wzywa państwa do nowego rodzaju myślenia, w którym kwestie związane z prawami człowieka, ubóstwem, nierównością, zmianami klimatycznymi, problemami środowiskowymi, pokojem i bezpieczeństwem muszą zostać kompleksowo podjęte. Wezwanie ONZ dotyczy stworzenia zrównoważonej gospodarki, która generuje dobrobyt i przyczynia się do poprawy jakości życia, a jednocześnie prowadzi do zmniejszenia szkodliwego wpływu na środowisko.

Zrównoważony rozwój jest bezwzględnie koniecznością, a jego osiągnięcie wymaga współpracy administracji, organizacji non-profit, przedsiębiorstw, naukowców i obywateli. Finlandia swoje działania w zakresie zrównoważonego rozwoju oparła na następujących pryncypiach: zaangażowanie przywództwa politycznego na najwyższym szczeblu, wytyczne międzyresortowe i spójność polityki, perspektywa

⁴² J. Lyytimäki, S. Läheteenoja, M. Sokero, S. Korhonen, E. Furman, *Agenda 2030 in Finland: Key questions and indicators of sustainable development*, Publications of the Government's analysis, assessment and research activities, August 2016, nr 32.

⁴³ Uruchomiony system umożliwia także internetową dyskusję obywateli na temat statusu, kierunku i perspektyw zrównoważonego rozwoju w kraju.

⁴⁴ *Follow-up and review of sustainable development in Finland Secretariat of the National Commission on Sustainable Development*, Prime Minister's Office, Finland 2018.

długoterminowa, planowanie oddolne, udział wielu zainteresowanych stron oraz ciągły dialog oparty na wzajemnym uczeniu się i zaufaniu. Ponadto integralną część fińskiego modelu stanowi mechanizm monitorowania i przeglądu, w tym opracowanie oraz stosowanie wskaźników zrównoważonego rozwoju. Potrzebne są jednak nowe pomysły, ponieważ wyzwań związanych ze zrównoważonym rozwojem nie da się rozwiązać stosując tylko stare praktyki.

W całym procesie realizacji postanowień Agendy 2030 Finlandia wybrała podejście oparte na szerokim uczestnictwie i prawach człowieka. Zrównoważony rozwój jest tam dla wszystkich, w myśl zasady „nikt nie pozostaje w tyle”. Wysiłki na rzecz rozwoju, a przede wszystkim ich efekty, są osiągnane dzięki dużemu zaangażowaniu wielu interesariuszy (gmin, firm, organizacji i obywateli). Ideą Agendy jest współzależność globalnych wyzwań i kompleksowy charakter przyjętych krajowych rozwiązań. Dlatego niezwykle ważne jest stworzenie takiego mechanizmu, który pomoże wszystkim kluczowym podmiotom uczestniczyć w przygotowywaniu planu wdrożenia oraz wprowadzaniu go w życie. Zaangażowanie społeczeństwa na rzecz zrównoważonego rozwoju i związane z tym dobrowolne zobowiązania operacyjne są fińską innowacją oraz skutecznym, a przy tym uznanym na arenie międzynarodowej, narzędziem implementacji Agendy 2030.

Fińska koncepcja zrównoważonego rozwoju w świetle Agendy 2030. Wybrane aspekty Streszczenie

We wrześniu 2015 roku w Nowym Jorku państwa członkowskie ONZ przyjęły dokument *Przekształcanie naszego świata: Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju – 2030*, zawierający 17 celów zrównoważonego rozwoju. Agenda określa wspólne cele dla wszystkich państw członkowskich ONZ. Odwołując się do długoletniej tradycji zrównoważonego rozwoju, Finlandia znajduje się wśród liderów we wdrażaniu Agendy 2030. Państwo to stworzyło model, który wzbudza powszechne zainteresowanie, a jego zasadniczym wyróżnikiem jest zobowiązanie społeczeństwa do zrównoważonego rozwoju. Procedura ta zapewnia organizacjom i aktywnym obywatelom możliwość samodzielnego dążenia do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju. Jest to praktyczne i rzadkie narzędzie służące realizacji Agendy 2030 na poziomie krajowym.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, Agenda 2030, ONZ, Finlandia

The Finnish concept of sustainable development in the light of Agenda 2030. Selected aspects Abstract

In September 2015 in New York, member states of the United Nations adopted the document „Transforming our world: Agenda for Sustainable Development – 2030”, containing 17 goals for sustainable development. The Agenda sets common goals for all UN member states. Finland wants to become a leader in implementing Agenda 2030, referring to a long tradition of sustainable development. The state has created a model that arouses general interest. Its main distinguishing feature is society’s commitment to

sustainable development. This procedure provides organizations and active citizens with the opportunity to independently strive to achieve the goals of sustainable development. It is a practical and rare tool for serving implementation of the Agenda 2030 at the national level.

Key words: sustainable development, Agenda 2030, UN, Finland

*Финская концепция устойчивого развития
в свете «Повестки дня 2030». Избранные аспекты
Резюме*

В сентябре 2015 г. в Нью-Йорке государства-члены ООН приняли документ «Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года», содержащий 17 глобальных целей устойчивого развития. «Повестка дня» определяет общие цели для всех государств-членов ООН. Финляндия, как государство с многолетними традициями устойчивого развития, находится среди стран-лидеров в реализации «Повестки дня 2030». Финляндия создала модель, которая вызывает всеобщий интерес, а ее основной отличительной особенностью является приверженность общества к устойчивому развитию. Финские решения предоставляют организациям и активным гражданам возможность самостоятельно двигаться к достижению целей устойчивого развития. Это практичный и редкий инструмент для реализации «Повестки дня 2030», созданный на уровне одного государства.

Ключевые слова: устойчивое развитие, «Повестка дня 2030», ООН, Финляндия